

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Авдєєнко В.В.

студентка,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ПСИХОДІАГНОСТИЧНА РОБОТА ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ПО ВИЯВЛЕННЮ РІВНЯ ОБДАРОВАНОСТІ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному суспільстві найбільш важливішими виступає проблематика не тільки наукового підґрунтя обдарованості, а й трактування її реальних життєвих проявів, способів виявлення, розвитку та соціальної реалізації. Піклуючись про обдарованих дітей сьогодні – ми турбуємось про розвиток науки, культури і соціального життя завтра. На сьогоднішній день ми вже маємо достатню кількість психодіагностичних методів для визначення таких дітей та вивчення їх психологічних особливостей. Нині інтенсивно розробляються програми підтримки обдарованих дітей та допомоги їм у реалізації своїх здібностей.

Нині обдарованість визначається як здібність до видатних досягнень не тільки в академічній, а й у будь-якій соціально-значущій сфері діяльності людини. Феномен обдарованості ми можемо розглядати не лише як кінцевий продукт досягнення, а й як можливість самого процесу досягнення мети. Головна ідея полягає у тому, що необхідно звертати увагу на ті здібності, які вже виявилися, і на ті, які можуть ще можуть проявитися. Обдарованість як загальна характеристика сфери здібностей вимагає комплексного вивчення психофізіологічного, диференціально-психологічного та соціально-психологічного розвитку. Молодший шкільний вік (6-7 – 10-11 років) – період становлення здібностей, особистості і бурхливих інтегративних процесів в психіці. Рівень і широта інтеграції характеризують формування та зрілість обдарованості.

Їх інтенсивність або, навпаки, зупинка визначають динаміку розвитку обдарованості [2, с. 34].

На сьогоднішній день проблема виявлення обдарованих особистостей досягла найвищої точки своєї актуальності Це, насамперед, пов'язано з потребою суспільства в неординарних творчих особистостях. Раннє виявлення і діагностика обдарованих і талановитих дітей є одним з головних завдань удосконалення системи освіти.

Експериментальне дослідження по виявленню рівня та спрямованості обдарованості дітей було проведене на базі Мелітопольської загальноосвітньої школи I –III ступеня № 15. Кількість респондентів склала 24 особи віком від 8 до 10 років. Отримані результати дають нам можливість оцінити рівень обдарованості дітей, ступінь вираженості критеріїв дивергентного мислення, а також простежити гендерні відмінності.

Результати тесту Мака-Вільямса, Ненсі «Дивергентне творче мислення», які спрямовані на визначення рівня обдарованості представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Визначення рівня обдарованості дітей молодшого шкільного віку

Рівень обдарованості	Кількість респондентів	
	абсолютна	у %
Високий	5	21%
Середній	19	79%
Низький	0	0%

Високий рівень творчої обдарованості мають 21% респондентів, середній рівень – 79%, низький рівень не був виявлений у досліджуваній групі. Гендерне співвідношення прояву творчого потенціалу: у хлопців більшою мірою представлений високий творчий потенціал (56%), ніж у дівчат (44%).

З метою визначення ступеня вираженості критеріїв дивергентного мислення був проведений «Тест креативності» Мака-Вільямса, Ненсі [8, с. 37]. Основними критеріями цієї методики виступили: швидкість, гнучкість, оригінальність, розробленість, деталізованість, назва. Результати проведеної методики представлені у табл 2.

Таблиця 2

Ступінь вираженості критеріїв дивергентного мислення

Критерії дивергентного мислення	Кількість респондентів	
	абсолютна	у %
Швидкість	10	34%
Розробленість та деталізованість	5	20%
Гнучкість	4	17%
Оригінальність	3	15%
Назва	2	14%

Критерій дивергентного мислення «швидкість» інтенсивно виражений у 34% учнів, критерій «розробленість та деталізованість» був виражений з середньою інтенсивністю у 20% дітей, показники «гнучкості» виявило 17% продіагностованих, «оригінальність» виявило 15% дітей, найменшу кількість виявив критерій «оригінальності» назви отриманого продукту діяльності (14%).

Наступним кроком діагностики обдарованості дітей молодшого шкільного віку виступило безпосереднє виявлення спрямованості обдарованості, виявлення певних схильностей та уподобань дитини до певної зі сфер діяльності. Для діагностики ми використали «Методику експертної оцінки загальної дитячої обдарованості» (Д. Хаан і М. Каффа в модифікації О.І. Савенкова) [8, с. 45]. Методика адресована батькам і педагогам. Основною метою даної методики виступає оцінка загальної обдарованості дитини та її схильностей до певного роду діяльності. Віковий діапазон, в якому вона може застосовуватись від 5 до 10 років.

Таблиця 3

Спрямованість обдарованості дітей молодшого шкільного віку

Вид обдарованості	у %
Спортивна обдарованість	25%
Художня обдарованість	20%
Артистична обдарованість	19%
Інтелектуальна обдарованість	10%
Технічна обдарованість	7%
Лідерська обдарованість	6%
Музична обдарованість	6%
Літературна обдарованість	4%
Наукова обдарованість	3%

Результати аналізу спрямованості обдарованості дітей молодшого шкільного віку дають можливість констатувати, що вид спортивної

обдарованості представлений з переважною інтенсивністю (25%), з високими показниками виступила художня обдарованість (20%), середнім рівень була представлена артистична обдарованість (19%), інтелектуальна (10%), технічна (7%). Низький рівень обдарованості був виявлений у галузі лідерська обдарованість (6%), музична (6%), літературна обдарованість (4%) та наукова (3%).

У ході проведення діагностики дитячої обдарованості було виявлено тенденцію спрямованості дітей молодшого шкільного віку до творчої та креативної діяльності, де вони з успіхом можуть реалізувати свій потенціал. Обдарована дитина на відміну від обдарованого дорослого – це ще не сформована людина, її майбутнє поки не визначено. Слід пам'ятати, що по відношенню до будь-яких дітей, а тим більше до обдарованих, недоречні як непомірне захоплення, так і прояви дуже критичного, недовірливого ставлення. В обдарованій дитині слід виховувати прагнення до цілеспрямованої діяльності з метою її осмислення та прогнозування майбутніх досягнень. Найоптимальнішим способом виховання обдарованих дітей є звернення до них без зайвої афектації. Головним завданням психологів виступає формування в обдарованих дітей прагнення до подальшого самовизначення і розвитку. Психологічна підтримка таких дітей ведеться у напрямку стимулювання почуття самостійності, прагнення відступити від загальноприйнятого шаблону, але при цьому не заохочувати до прагнення повернути до себе загальну увагу. Лише уважне і чуйне ставлення психолога до всіх проявів творчості сприятиме подальшому розвитку дитини. Обдарована дитина має право розраховувати на те, що її здібності знайдуть розуміння і підтримку батьків у пошуку найкращого їх застосування не лише у власних, а й у суспільно значущих цілях. Об'єднавши спільні зусилля та професійний досвід педагогів, психологів, а також залучення батьків до спільної діяльності батьків може допомогти розвинути обдаровану особистість.

Список використаних джерел:

1. Азарова Л.Н. Как развивать творческую индивидуальность младших школьников / Л.Н Азарова. // Журнал практического психолога. – 2006. – № 4. – С. 39-50.
2. Акимов И.Т., Клименко В.О. О природе таланта./ И. Акимов, В. Клименко. – М.: Старая Москва, 2000. – 326 с.
3. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд – М.: Психология мышления, 2003. – 620 с.

4. Дружинин В.Н. Ситуационный подход к психологической диагностике способностей // Психологический журнал – 2001. – № 2.
5. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин. – П.: 2009. – 820 с.
6. Клименко В.В. Как воспитать вундеркинда / В.В. Клименко – Х.: Кристалл, 2004. – 556 с.
7. Леднева С. Диагностика и развитие детской одаренности педагогом / С. Леднева // Дошкольное воспитание. – 2007. – №5. – С.50-54
8. Лейтес Н.С. Бывают выдающиеся дети / Н.С. Лейтес. – М.: Семья и школа, 2000. – №3.– С. 49-60.
9. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности // Вопросы психологии. – 2005. – № 6. – С. 29-33.

Балушок М.В.

аспірант,

Українська інженерно-педагогічна академія

Науковий керівник: Хомуленко Т.Б.

доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

НЕСВІДОМИ ПРИЧИНИ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ

Внутрішньому світу особистості притаманне виникнення певних протиріч, що часом перетворюються на внутрішньоособистісні конфлікти, викликають внутрішній дискомфорт, тривогу, агресію, затримку у прийнятті важливих рішень, дисгармонію у міжособистісних стосунках. Досліджуючи виникнення внутрішніх конфліктів особистості виділяють загальні причини, що існують у сучасному суспільстві, а також надають значення факторам умов розвитку, особистісним та ситуативним умовам. Ситуаційний підхід підкреслює вирішальне значення саме суб'єктивного ставлення до ситуації.